

HARALD DICKSON

Psykologi och marginalanalys hos Jevons

Ekonomisk Debatt Nr 3/1989 innehåller bla en artikel av Magnus Henrekson om den 1988 utkomna uppsatssamlingen *Psychological Foundations of Economic Behavior*, där den skicklige och vidsynte välfärdsteoretikern Tibor Scitovsky har skrivit förordet (Albanese [1988]). Boken är viktig, och det är bra att MH påpekar dess existens och ger oss en hum om dess innehåll. Vad som däremot inte är bra är att han pådyvlar en av den neoklassiska nationalekonomins stora föregångsmän, nämligen Jevons, opsykologiska åsikter som klart motsägs av dennes mest berömda skrift, *The Theory of Political Economy*, vars första upplaga publicerades 1871 (Jevons [1871]).

På s 196 säger MH att Jevons (liksom Gossen, Menger och Walras) bara utnyttjade den positiva delen av Benthams hedonistiska kalkyl – en kalkyl enligt vilken människor strävar efter största möjliga netto av lust och olust (pleasure and pain) – och att han alltså bortsåg från den del som avser smärta eller annan olust. Att detta är fel framgår redan av att andra kapitlet i Jevons' nämnda bok innehåller avsnitt med rubrikerna "Pleasure and Pain as Quantities" och "Pain the Negative of Pleasure".

Dessa avsnitt utnyttjar Jevons sedan bla i ett kapitel med rubriken "Theory of Labour". Där finns en figur som skall illustrera en teori enligt vilken en person maximerar sitt hedonistiska netto genom att utsträcka sin arbetsinsats fram till den punkt där lönen för en ökning av insatsen inte längre skulle öka lusten mer än vad den ökade mödan skulle öka olusten. Figuren återges i Blaug's välkända doktrin-historiska lärobok, där denna teori för ut-

bud av arbetskraft betecknas som Jevons' viktigaste bidrag till neoklassisk teori (Blaug [1978]).

I första stycket av sin artikel säger MH också: "Eftersom nyttomålet ansågs vara väl definierat hävdade man att nytta kunde summeras över individer i princip på samma sätt som penninginkomster". Också detta är fel beträffande Jevons. Hans inledningskapitel innehåller ett avsnitt med rubriken "Measurement of Feeling and Motives", där han om sin bok bla säger:

"... there is never, in any single instance, an attempt made to compare the amount of feeling in one mind with that in another. I see no means by which such comparison can be accomplished, ... the motive in one mind is weighed only against other motives in the same mind, never against the motives in other minds."

Referenser

- Albanese, P A, [1988], *Psychological Foundations of Economic Behaviour*. Praeger, New York.
 Blaug, M, [1978], *Economic Theory in Retrospect*, 3e uppl. Heinemann, London.
 Henrekson, M, [1989], "Psykologi och nationalekonomi". *Ekonomisk Debatt*, Årg 17, Nr 3, s 196-202.
 Jevons, W S, [1871], *The Theory of Political Economy*.

HARALD DICKSON är professor emeritus.